

kulturni
centar
beograda

pesnik
despot
stefan

skulpture i crteži
nebojše mitrića

Poslednja strana: 6. Pesnik i delo

PESNIKU U POHODE

Jednog sumornog, kišnog, avgustovskog dana. Tiho brujanje motora združeno s romorom tekućih voda, probija se raskvašenim putevima maglom pritisnutog rodnog Pomoravlja. Ni lepeta krila, niti krika zveri u procepima brda. Samo miris vlage. I najzad ona, Manasija, pojavila se iznenada, kao priviđenje ogrnuto zelenim plaštom okolnih šuma, uzvišena u strogoj lepoti svoga arhitektonskog izraza. Stigli smo Despotu, pesniku smo stigli u pohode.

Dočeka nas je na zapadnom zidu, levo od vrata, ktitorski ozbiljan i dostojanstven. I pružio ruku, ne da se s njom zdravi, niti celov primi, već dar da nam pruži, Manasiju samu, kao trofej slavni iz vremena teških, znamen veličine i duha i moći pred silama mraka što prete slobodi, kao zalog onim što će za njim doći. Okupan toplim okerima prigušene difuzne svetlosti, upirao je pogled prema istoku i ostajao nem, okružen raskošnom svitom svetih ratnika.

Ali on, despot i ratnik, bio je i pesnik. Sa visoke kule obrambenog bedema, poput Hamleta, posmatrao je životni nedogled i razmišljao o sudbini, sudbini čovekovoju. Nije se dvoumio: biti il' ne biti. Biti, ali i ostati, trajati, kao vreme neprolazno, kao misao ljudska. Biti spona među vekovima. I rukom graditelja pisao »Slovo ljub've«, zaveštanje svoje dalekom potomstvu. Vredni prepisivači resavski upisivali su slova istorije na požutelim pergamentu i beležili otkucaje Despotovog srca uz blede treptaj lojanoga žiška. A onda, noć. Duboka, gluva noć, bez odjeka. TONUĆI u nju, sačuvali su hladni manastirski zidovi lik svoga neimara, lik pesnika Stefana despota Lazarevića.

Toga sumornog i kišnog, ironijom slučaja istorijskog dana, koji će ostati zabeležen u analima ljudskog bezumlja, dana 20-og avgusta godine šezdeset i osme, pesnik je pesniku po ko zna koji put došao u pohode s punim srcem zahvalnosti, da prihvati pruženu ruku, kariku s karikom spoji, nasledenu baštinu sobom u svom vremenu produži. Pesniku, potomku, Nebojša Mitrić je ime.

Tek tu, u tom ambijentu, videći ga suočenog s pesnikovim plemenitim likom, širom se otvaraju dveri razumevanja za Mitrićevu plastičnu poetsku viziju, imenom Despota nazvanu. Tek ovde, u ovoj magli srednjeg veka, među spomenicima koji streme nebu, postaju jasni koreni njegove umetnosti. Ona je izrazito nacionalna, jer je potekla sa istog tla, sa istih izvora. I više od toga, ona je opšte ljudski nacionalna, čovečanska, jer u njoj egzistencija sagledava svoj poetski smi-

sao kroz čitave prostore ljudske istorije, kroz sva vremena ljudskog trajanja. Ne despot, ni ratnik, već pesnik je taj što nosi breme odgovornosti pred budućnošću. Ponekad i vladar on mora da bude za istinu što jedino zna, a nekad i ratnik s osvetničkim kopljem što istinu štiti od napada zla. U Despotovom liku sadržane su sve te univerzalne osobine pesnika. Zato i jeste postao simbolom graditelja zdanja, neimara misli, ktitora večnosti.

Svaki korak koji se učini novi je sled u nizu tragova. Prekida nema, premda su mnogi izbrisani vetrom istorije. »Gde ja stadoh, ti produži«. Jer, čovek, to je ono što posle njega ostaje, zajedno s njim. I kao da je samo jedan čovek postojao i posejao tragove, ne hodom svojim, već umom i trudom. Zato i jesu glava i ruke atributi njegovog postojanja. Izvorište misli i njen put do dela. I taj čovek, pesnik, svu svoju istoriju sa sobom nosi, u sebi krije. Ona postaje on sam, on – ona sama, uvek, na svakom mestu i u svakom trenu. Granice među svojstvima nestaju, materije menjaju strukture, suprotnosti postižu jedinstvo. I glava biće sferoidna forma, oblutak rečni, il' nebesko telo što sve-mirom luta. Ovploćena misao ljudska pretvara se u kameno zdanje u kome večnost prebiva, ali i prolaznosti eho osluškuje svoj jek, nagrizajući lagano zidove stamene. I sam čovek postaje delo ruku svojih, gaudijevska arhitektura luda, što mrtvim dupljama očiju usahljih gleda još luđi vremena trk. Pod piranezijskim svodovima mračnim ukleti pesnik bludi, spokoja traži večnom nemiru svom. Kula Etemenanki u vazduhu niče, bez oslonca zemnog spiralu začinje i penje se u vis, ka zvezdama svim, vavilon ljudski noseći sobom nekamo neznano kud. A on, pesnik, budući sve to u svojoj suštini, uzvišeno miran, sâm, bez glasa i kreta, stoji kao tvorac s modelom u ruci, gledajući preko u dubine sveta. On, pesnik, imenom Stefan, srpski vladar, ratnik, despot Lazarević.

Noge su zeble. Hladni prsti vlaže podsećali na vreme. Oprostili smo se od Despota i njegove zadužbine, ne prekidajući nit razapete tišine. Napolju, isti, sumorni, kišni, avgustovski dan i raskvašeni putevi povratka.

Septembra, 1968.

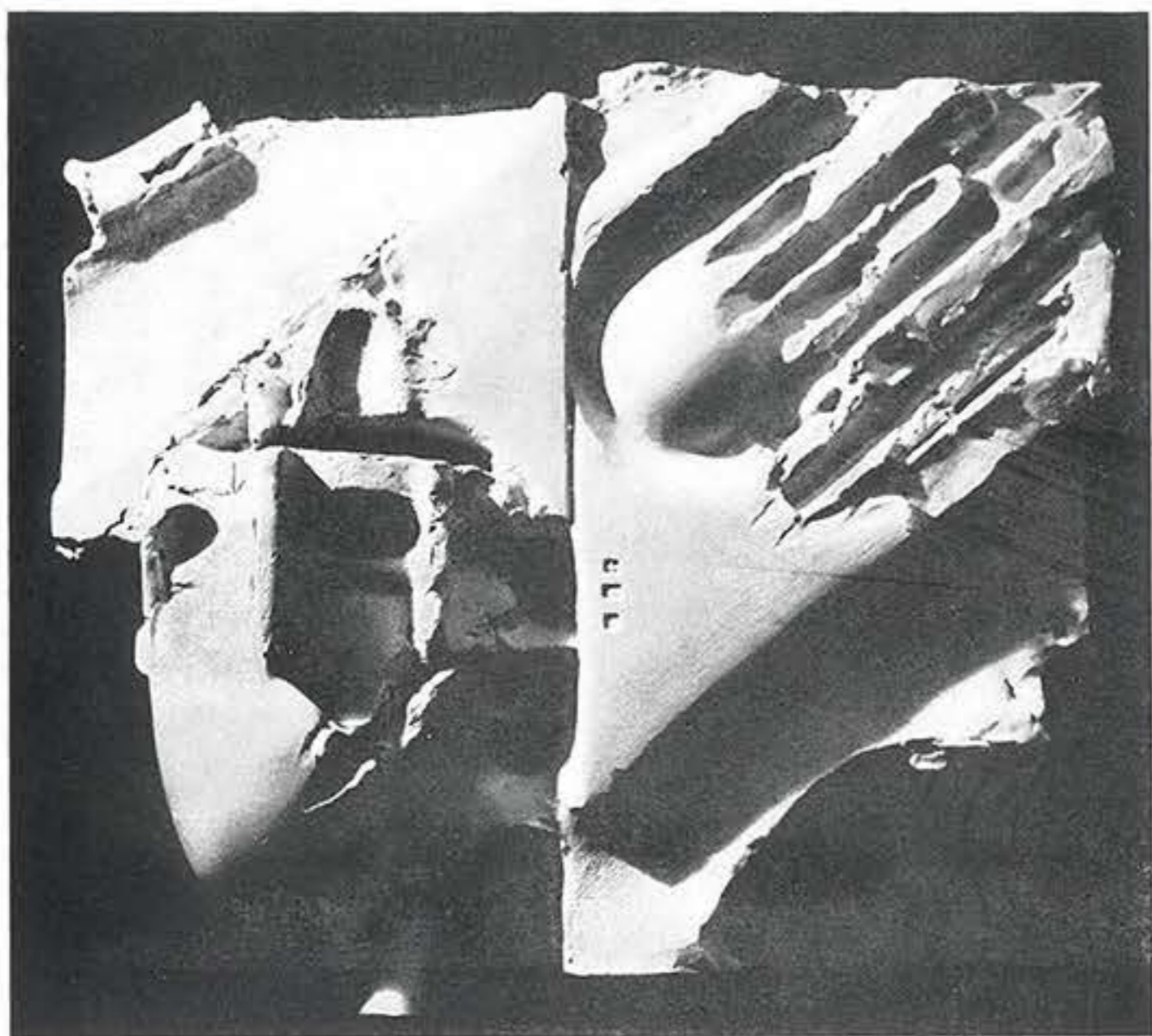
Dragoslav Đorđević

SPISAK EKSPONATA

1. GLAVA PESNIKA, aluminium, 1967. 50 cm
2. KULA, aluminium, 1967. 50 cm
3. PESNIK KOJI LEBDI, bronza, 1967. 55 cm
4. KULA I NJEN GRADITELJ, bronza, 1968. 55 cm
5. DESPOT STEFAN, bronza, 1968. 54 cm
6. PESNIK I DELO, bronza, 1968. 55×45 cm
7. PESNIK U BORBI PROTIV ZLA, bronza, 1968. 60×45 cm
8. PESNIK SA TRI RUKA, bronza, 1968. 48 cm
9. GOSPOĐA, bronza, 1967. 50×45 cm
10. PESNIK I NJEGOV MODEL, bronza, 1968. 50×45 cm
11. TRIPTIH, bronza, 1968. 55×45 cm
12. UKLETI PESNIK, bronza, 1968. 50×55 cm

12. Ukleti pesnik

13. VELIKI CRTEŽ I, 1966. ugljen, 220×160 cm
14. VELIKI CRTEŽ II, 1966. ugljen, 220×160 cm
15. GLAVA PESNIKA, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
16. KULA PESNIKOVA, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
17. PESNIK KOJI LEBDI, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
18. KULA I NJEN GRADITELJ, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
19. DESPOT STEFAN, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
20. PESNIK I DELO, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
21. PESNIK SA TRI RUKE, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
22. PESNIK I NJEGOV MODEL, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
23. TRIPTIH, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm
24. UKLETI PESNIK, crtež, ugljen, 1968. 70×50 cm

10. Pesnik i model

NEBOJŠA MITRIĆ, rođen 1931. godine u Beogradu. Studirao na Akademiji za primenjenu umetnost u Beogradu. Izlaže od 1952. godine. Učestvovao na grupnim izložbama u Jugoslaviji i inostranstvu. Samostalno izlagao u Beogradu 1955, 1959, 1960. i 1965; u Amsterdamu 1960, 1964. i 1967; u Londonu 1964. Studijska putovanja: Makedonija, Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina 1949–1964. godine; Italija, Francuska, Belgija, Holandija, Danska i Engleska 1957–1967. godine. Adresa: Beograd, Osmana Đikića 22.

